

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na celi pol.

List za šolo in dom.

Velja
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 23.

V Ljubljani 1. decembra 1871.

Tečaj XI.

Potreba ljudskih šol.

Marsikteremu se bode odveč zdelo, da povdarjamo važnost ljudskih učilnic, da namreč dan danes ni treba več o koristi dobrih šol pripovedovati; kajti to spoznava že splošni svet. Ako pa stvar še globokejše premišljujemo, ako opazujemo slabi stan ljudskega šolstva po Kranjskem in tudi po mnogo drugih avstrijskih deželah in kronovinah, in ako te slabe šole primerjamo z dobro vredjenimi učilnicami, spoznali bodemo, da ni prazno delo, razgovarjati se o koristi dobrih ljudskih šol. Pomisliti namreč moramo, da je dostikrat ravno nevednost in nerazumnost vzrok, da se ne umé blagor ljudskih šol, in da se za tega del za nje noče skrbeti. Večkrat se sicer tudi v besedi priznava dobrota učilnic, toda volja je preslaba, da bi se dobre misli in nameni v djanji izverševala. Zatoraj bode namen teh verstic, dokazati prvič veliko korist in potrebo ljudskih šol in drugič vnemati vse stanove za narodno ljudsko šolstvo in omiko.

Namen ljudskih šol sedanjih časov je ta, da v njih mladina vseh stanov, torej splošnega ljudstva pridobi najpotrebnejših naukov za časno in večno življenje. Ljudske šole niso torej odločene v izobraženje samo otrokom omikanih ali bogatih staršev, ali samo za mladino gosposkega stanu, ali le za uradniški, tergovski in obertnijski stan, — nikakor ne: ljudske šole so namenjene tudi kmetiški mladini, tudi otrokom delalcev vsake verste, tedaj za vse stanove, od najvišega do najnižega.

Vprašajmo pa, ali je treba slovenskemu ljudstvu, katero imamo zlasti pred očmi, ljudskih šol? Ali potrebuje slovenski kmet in njegova mladina poduka? Ali so naši delalci, rokodelci, obertniki in tergovci za svoj stan in za svoj posel dovelj izobraženi in podučeni? Odgovor na to vprašanje nam kaže, da vsem tem so naj živejša potreba

dobro vredjene narodne ljudske šole. Da se bodemo o tem prepričali, idimo na kmete in opazujmo obdelovanje polja, preiskujmo kmetovo gospodarstvo. Pogovarjajmo se s kmetiškim ljudstvom, z bogatim in revnim, pozvedajmo o njihovih vednostih in znanostih, pazimo na njih vedenje in splošno ravnanje, in spoznali bomo, da se niso v njih mladosti ničesar učili in tudi v poznejših letih le malo koristnih in praktičnih naukov za lažje življenje pridobili. Ako pregledujemo poljedelstvo naših kmetov, ako gledamo na njihovo živinorejo ali sadjerejo, zopet imamo že več skušenj o nevednosti naših kmetov. Še bolj žalostno je videti, da ne znajo niti čebel niti sviloprejk prav gleštati in rediti. Iz nevednosti pa tudi zelo izvira splošna revščina, ki je ravno pri našem kmetu doma.

Kakor malo je še naš kmet izveden v rečeh, ktere bi praktično lahko z največo koristjo pri svojem delu rabil, ravno tako slabo je z njegovo duševno izobraženostjo. Kako malo naših kmetov zna brati in pisati svoj materni jezik? Koliko zelo nas v tem presežajo drugi narodi v Avstriji in drugod? Koliko bolj je v tej zadevi izurjen nemški in česki kmetovalec? Kako malo so našemu kmetišskemu ljudstvu znane potrebni nauki iz zemljepisja, zgodovine in prirodoznanstva? Kako malo vedo naši ljudje o velikosti in podobi zemlje, solnca in zvezd? Kako malo poznajo različna dežela in mesta? Še svoja ožja domovina jim je skorej čisto neznana! Kako malo razume prirodnine, ki so celo v njegovem obližji! Kako slabo si razlaga vsakdanje naravne prikazni! In vse to mu je neobhodno treba vedeti; vsi ti nauki bi mu pripomogli v zboljšanje svojega revnega materialnega stanu.

Nasproti pa vidimo, da ima veselje le nad raznoverstnimi sirovimi burkami. Le malo žlahtnega opaziš pri njegovem razveseljevanji. Pijančevanje je že žolibog po mnogih krajih edina zabava kmetiških ljudi. Branje koristnih knjig in časnikov, umno pogovarjanje o raznih dogodkih, znajdbah, naukih in drugih predmetih, zbiranje v društva in družčine; to se le zelo poredkoma pri nas nahaja.

Vsemu temu pa more pomagati le prava ljudska šola. Ljudski učitelj mora tudi kmečko mladino vaditi vsega potrebnega, koristnega in lepega. On mora mladini vcepiti veselje do umnega kmetovanja, do privednega gospodarjenja; on jej mora ljubezen obuditi do domačega kraja, do domovine. Učitelj mora tudi kmečkim otrokom pripomoči in jih napeljevati do večje izobraženosti, ktero mu je dan danes treba na vsaki način.

Takisto bodo ljudske šole koristile tudi drugim stanovom. Tudi navadni delalci, rokodelci, obertniki in kupci, katerih je sploh jako malo — zlasti pomanjkuje rokodelcev in obertnikov — ki so za svoja

opravila potrebno podučeni. Naše rokodelstvo in obertništvo je v jako slabem stanu. In to zlasti zavoljo tega, ker rokodelcem in obertnikom primanjkuje splošne izobraženosti. Premalo so izvedeni v branji in pisanji, zatoorej se ne znajo sami dalje izobraževati in vedno ostanejo pri starem kopitu. Enako je tudi s kupci, katerim je največi zaderžek premala zvedenost. Akoravno morejo le dobre obertnijske in tergovske šole izučiti izvedene tergovce in obertnike, vendar naj bi se tudi ljudska šola na te stanove ozirala ter tudi za ta posel mladino pripravljala in navduševala. L.

Slovenski in sosedni učitelji.

Čitaje razne časnike, slovenske in neslovenske, šolske in nešolske, nahajamo večkrat sporočila in novosti o šolskih in učiteljskih zadevah, in njihovih skupščinah. Zlasti nas zanimiva gibanje sosednih učiteljev na jugovzhodu, pa se tudi večkrat oziramo na nemške učitelje na gorenjem Štirnem in gorenjem Koroškem. Nehoté primerjamo potem delovanje sosednih tovaršev s svojimi slovenskimi so-brati. To smo do sedaj le v duhu storili i ne še razodevali teh svojih misli občinstvu, kar danes v naslednjih versticah nameravamo.

Premišljeva je to stvar došli smo do sklepa:

Akoravno so vse okoliščine slovenskim učiteljem veliko manj vgodne, kakor sosednim učiteljem, vendar se slovenski učitelji le premalo gibljejo in premalo z delavnostjo odlikujejo.

To hočemo tako-le dokazati: Pogledimo najprvo svoje nemške brate na severu! Koliko imajo ti raznih svojih društev? Za vsaki okraj osnujejo si svoje učiteljsko društvo; za celo deželo imajo zopet veliko deželno šolsko društvo. A v teh društvih in zborih niso nedelavni. Shajajo se mnogokrat i posvetujejo o važnih šolskih zadevah in zedinijo v hvalevrednih sklepih, na ktere se vlada i vse učiteljstvo ozira. Imajo skupščine, v katerih se znanstveni predmeti razlagajo i prednašajo; izdajajo svoje šolske časopise po večkrat na mesec, odlikujejo se na šolskem literarnem polji, izdajajo šolske knjige za svoje šole i. t. d.

Ozrimo se na Hervaško! Kaj je bil prvi hervaški učiteljski zbor? Ta zbor, ako se na nič družega ne opiramo, ta velikanski zbor nam je priča pridnosti, navdušenosti hervaških učiteljev, priča ljubezni do poklica, za povzdigo šolstva in učiteljstva!

Še bolj to razumemo, ako opazujemo njih društvo „Učiteljska zadruga“ ali njih nova „literarna skupščina“, ali pa, ako čitamo njih

šolske liste, ako šteujemo število knjig, ktere so spisali za svoje ljudske šole i za splošno rabo.

Toliko slovenski učitelji še nismo storili. Hervaški učitelji so nas že daleč preseegli; o nemških še govorimo ne. In vendar smo bili pred malo leti še na enaki stopnji s Hervati. Toda oni so se pred zbudili i čverstejše delovali, kakor mi slovenski učitelji. Res bile so nam roke dolgo zavezane, res nam je manjkalo dušne kreposti, ktere nismo dobivali v prejšnjih šolah, res je bilo in je še naše materijalno stanje preslabo, da bi mogli za duševni napredek veliko skerbeti; a veliko teh ovir je sedaj odpadlo skoraj vsem slovenskim učiteljem. Le slabo materijalno stanje teži še kranjske učitelje. Kedar se pa še to poravná, — Bog daj kmali! — potem pa je treba pričeti — orati ledino slovenskega šolstva, potem pa je treba djansko posnemati sosedne brate; treba bode potem — a tudi sedaj naj se pričinja — v društvih se zedinjevati, na literarnem polji se poskušati, slovensko slovstvo, slovensko šolstvo na vse strani podpirati, šolstvo pred javnost pripraviti, občinstvu je priporočevati.

Verh tega ali pa prav za prav v prvi versti pa moramo v šoli pri spretni mladini zvesto svoje dolžnosti spolnovati kot učitelji slovenske mladine, da se bode ona v poznejih letih hvaležno spominjati mogla prejetih lepih nauk, s kterimi si more boljšati svoje časno življenje. V to nam pomozí Bog in naša prihodnja — delavnost!

L.

P r o g r a m

novega šolskega časopisa „Slovanskega pedagoga“.

Skoraj vsi slavjanski narodi v Avstriji gledajo bolje na šolski napredek pri Nemcih, Francozih in drugih neslavjanskih narodih, kakor pa na to, kar so sorodna plemena v šolstvu storila.

Iz vednega nasledovanja tujih vzorov in posnemanja tujih navad pa prihaja kvarjenje narodnosti, izvira slabljenje vlastne dušne plodnosti in na zadnje literarna odvisnost, s ktero se narodi odvrčajo s prirojenega pota, na katerem edino se morajo v svoji individualni posebnosti vspešno izobraževati in razvijati.

Da se šolstvo slavjanskih narodov oslobodi takega škodljivega vpliva tujih literatur, treba da se vsi bolje oziramo na literature slavjanskih narodov, da bode to, kar je eno pleme izkusilo, na hasen vsem drugim plemenom.

Prepričani, da je vzajemnost narodom slavjanskim, zlasti pa avstrijskim, posebno v šolskih stvareh potrebna, da v prirojeni svoji

posebnosti z ohranjenjem svojega narodnega značaja, razvijaje se, morajo z drugimi narodi na poti izobraženosti z enakimi koraki dalje stopati, porodila se je v pedagogih zbranih na prvem shodu v Zagrebu ta misel: naj bi se ustanovil organ, v katerem bi pedagogi vseh slavjanskih narodov svoje izkušnje v svojem jeziku razodevati mogli za poduk in podbujo drugim. Temu vsem slavjanskim narodom občinskemu listu dalo se je ime „Slovanski pedagog“, in je odločeno, da ima izhajati v Pragu.

Preskrbevši si vse, kar treba za to početje, pripravljamo se, da prihodnje leto razpošljemo v vse slavjanske zemlje „Slovanskega pedagoga“, in pričakujemo obilne podpore od vseh, katerim je v resnici kaj do tega, da se vzajemnost med nami krepča in ohrani.

„Slovanski pedagog“ se bode skrbno trudil, da bi mi zvedniške splošne interese in svoje potrebe spoznavali, pred vsem pa iz svojih skušenj korist zajemali in se učili. Iz vseh dežel slavjanskih bo prinašal sestavke o narodnem šolstvu sploh in posebej o napredku pojedinih njegovih vej; odkrival bo pomanjkljivosti in se trudil, da se odstranijo; prinašal bo životopise mož vseh slavjanskih narodov, kateri so se s šolstvom zaslužno pečali; oziral se bo pridno na pedagoškiško literaturo slavjanskih narodov in imenitnejša dela bolje po tanko oglašal in osojal.

Iz tega, da se bodo sestavki tiskali v jeziku tistega naroda, katerega šolstva se tičejo, tedaj o šolstvu in literaturi slovenski po slovenski, o hervaški in serbski po hervaški in serbski, o poljski po poljski, o ruski po ruski, o česki po česki i. t. d., dobivamo razun omenjene koristi tudi to prepričanje, da bode mnogim lažje naučiti se vseh teh narodnih jezikov, kakor pa enega tujega.

Da bode pa naš list mogel zadovoljiti svoji nalogi, tega so nam porok vrli pedagogi vseh slav. pedagogov, kateri so obljubili, da bodo skrbeli za čast šolstva in njegove literature.

Za šolstvo hervaško: Ivan Filipović, učit. v Zagrebu in Mijat Stojanović, ravn. nar. šol v Zemunu; za šolstvo srbsko: Stev. D. Popović, prof. učit. škole v Srbiji i Mil. Miličević, vrednik „Škole“ v Beligradu; za šolstvo dalmat.: Stjep. Buzolić, duh. v Dalmaciji; za šolstvo črnogorsko: Gavro Pešić, učitelj na Cetinju; za šolstvo poljsko in rusovsko: Tovaristvo pedagogične v Lavovu; za šolstvo česko prof. R. Škoda, St. Bačkora, ravn. v Pragu; Jos. Švestka, ravn. v Karlině; Jos. Bačkora, Fr. Tešar, Jos. Balcar, Jos. Král, učitelji; V. Kredba, vrednik „Posla z Budče“ i Jan Mašek, učitelj na Smihovem; za slovensko šolstvo: A. Praprotnik, ravn. in vrednik „Uč. Tov.“ v Ljubljani in Iv. Lapajne, učitelj v Ljutomeru na Štorskem.

Žaljenje učencev po učiteljih ne spada pod razžalitve poštenja. *)

Nek učitelj je večkrat grajal svojega zanikernega in manj marljivega učenca, ter ga z opominjevanjem in s svarjenjem k učenju spodbadal. Ker vse to učiteljevo prizadetje ni nič izdalo, je učenca v javni učilnici vpričo njegovih součencev ostro pokregal, in se zraven izraza „tepec“ poslužil.

Učenec s tem razžaljen poda zoper svojega učitelja pri c. k. mestn. odredj. sodniji Goriški zatožbo zarad razžalitve na poštenji.

Ta sodnija je z rzsodbo dné 10. februarja 1871, št. 90 učitelja spoznala krivega prestopka po §. 496 kaz. zak.

Vsled obsojenčeve pritožbe je pa primorska nadsodnija s rzsodbo dné 2. marca 1871, št. 961 učitelja v krivico štetega prestopka nekrivega spoznala in zatožnika na povračilo tožbinih stroškov obsodila, ker je, kakor dokazano, izustena beseda „tepec ali lump“ v tesni zvezi z grajanjem, merjenim le na poboljšanje zanikernega učenca, torej nikakor ne obrnjena na razžalitev učenca kot državljana; ker se tedaj v pričujočem primerljeji ne razvidi prestopok §. 496 kaz. zak. to tem manj, ko ima zatoženec kot redni profesor pravico, zanikerne učence tudi hujše in ostrejšje kregati in ko je učencu, po kaki neprimerni besedi razžaljenemu, odprta pot pritožbe na pristojno akademijsko vodstvo, nikakor pa ne na kaznovalno sodnijo.

C. k. najvišja sodnija je tudi nadsodnijsko rzsodbo potrdila in sicer opiraje se na razloge drugega sodnika, katerim je še pristavila, da odločba §§. 413 in 420 kaz. zak. učiteljem daje nekako pravico, učence krotiti, vendar le dotod, doklej se to krotenje ne spremeni v telesno poškodbo. (Najvišja rzsodba od 12. aprila 1871, št. 4167.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

18. Te poslednje besede Čopove so bile pisan klic na boj. In res, oglasili so se mu Metelkovci koj v 10. št. v sestavku na dveh straneh z znamenjem • — •, kakor je tudi Čopov spis bil brez imena.

Malokdo bode v resnici obžaloval, pravijo ondi, da imamo Slovenci že dokaj slovnic. Pesmi v Kr. Čbelici v tem oziru niso kaj

*) Prav hvaležni smo slav. vredništvu „Pravnika“, da se ozira tudi na šolsko pravosodje.

pravilne, v nraem ne kaj hvalne. Suhoparno naj Čelakovsky imenuje slovnico; drugače piše o njej Kvintilijan (I, 4). Pisatelj omenjene slovenske slovnice si nikdar ni prilastoval časti, da je on edini stvaritelj novega pravopisa. Bilo jih je več, ki so poznali tudi česki čerkopis, ozirali se na pisavo vseh slovanskih, pa še drugih jezikov. Zgodovina uči, da vsaka dobra reč si mora priboriti občno priznanje. Tega so si svēsti o novem pravopisu, če tudi ne v kratkem ali po katem pesniku. Slovenščina se vjema najbolj s staroslovenščino v besedi, naj se vjema, kar se dá, tudi v pisavi. Latinica opovira celó slovstvo; v bližnjih narečjih slovanskih ne tolikanj. Popravljen pisava pa more in mora odpraviti premnoge dvombe, domačinu in tujcu polahkati branje, ter veljavni književnosti dati podlago za vse bodoče čase.

Na to pride M. Copov odgovor v posebni dokladi (Ausserordentl. Beilage zum Illyr. Bl.) v številkah 13, 14, 15 in 17 na 17 straneh z mnogoterimi prav drobno tiskanimi opombami in razlagami ter podpisan z velikim y. po Metelčici. Naslov mu je:

Slowenischer ABC-Krieg.

— A ognun sia palese che l'amor patrio e la verità mi hanno fatto pigliare la penna, e non odio che io porti a particolar persona.

A. Firenzuola, Discacciamento delle nuove lettere inutilmente aggiunte nella lingua toscana, pag. 17. (ediz. Ven. 1828.)

Ni ga skoraj naroda, ki bi v svojem slovstvu ne bil imel kake „čerkarske pravde“, kake „abecedne vojske“. Imeli so jo Latini, Talijani, Angličani, Čehi, Serbi, Hrovatje; kaj čuda, da smo jo imeli tudi Slovenci! — Talijanska, ki jo je bil sprožil Trissino l. 1524 v Rimu, in zoper ktere se je ravno ondi bil vzdignil A. Firenzuola v posebnem spisu: Discacciamento itd., je geslo dalo M. Čopu k čerkarski pravdi slovenski, ktera se je pa godila največ po nemški. Ne morem tu popisovati borbe same; opomnim naj le, da se v njej ponavlja skoraj vse to, kar so očiteli Metelčici ustmeno in pismeno že Slomšek, Jarnik, Dobrovsky, Murko in drugi prijatelji, vzlasti kar se je pisarilo v abecedni vojski na Koroškem. Pa tudi to naj omenim, da Čop v tem spisu z vso hvalo govori o Kopitarju in njegovih znanstvenih zaslugah, o Metelkotu in njegovi slovnici; le nekterih čerk obliko graja in načela, po katerih je narejena Metelčica t. j. abeceda in katerih našteva VI, mu niso pravila t. j. prave, dobre vodila, nekatere se mu zdijo celó neizveršljive, pogubljive itd.

Metelkovci odgovorijo na to tudi v posebni dokladi k št. 22 v sestavku na 7 straneh, na koncu z zvezdico*. Bere se tu, da nasprotnikov spis je straničen in da ni brezstrasten; da on prema-

gati ali na vsaki način ubraniti hoče popravljeno pisavo, da si pa vendar le sam zida gradove ali stavi terdnjave, ktere potem naskakuje in razsiplje t. j. pravila, katerih niso postavili začetniki novega čerkopisja. Ponavljajo se nekteri že povedani razlogi in dokazi, ter k sklepu je pristavljena opazka, da bi g. u. gotovo bolj priljudno in manj serdito pričel bil omenjeno abecedno vojsko, ko bi sam bil kedaj kako kranjsko delo že spravil na dan ter djanski okusil mnoge težave, ktere človeku tolikrat prizadeva pravopisanje našega jezika.

V štev. 23 pride spet v posebni dokladi s tistim znakom u. odgovor „*Slowenischer ABC - Krieg Nr. 2.*“ na 8 stranéh, kjer Čop bistro zavrača poprejšnji spis in že nekoliko osornišo poprijema i Kopitarja i Metelkoto, češ, da je hvalna le-tega marljivost, v kateri je ponapolnil Dobrovskega kalup (Formular). Mnogotere nedoslednosti one pisave razkazuje bolj na tanko, ter oménivši, da čerkarska obnova morebiti ni storjena po nobenem pravilu, ponatisne v prikladi nekaj več besedi iz A. Firenzuola „*Discacciamento delle nuove lettere inutilmente aggiunte*“ itd.

A sedaj se oglasi Metelčice prvi znanstveni buditelj — Kopitar, ker v 27. štev. je s podpisom K. na 6. straneh ponatisnjen „*Ein Wort über den Laibacher ABC - Streit, aus einem Briefe aus Wien an Hrn. M ***.*“ t. j. Metelko. V tem pismu poprijema Kopitar preučeno, pa tudi prebridko pemskega patrona Bileam - Čelakovskega, spretnega dohtarja - pesnika Prešerna, češ, oba krasoslovna veleduhova (*ästhetische Genie's*), vzlati pa učenjaka vojvoda Matija Čopa (Pan Maciek), primerjaje ga osebno in nravno nedostojnim pisateljem, oponašaje mu ljubljenca njegovega seršena:

Čudni dihur.

V Ljubljani je dihur, ki noč in dan žre knjige,

Od sebe pa ne da nar manjši fige (vid. Kr. Čb. III. 20.),

vendar pristavlja je, da bojni tovarši njegovi celo niso vredni njega vojvoda itd. Po mnogih tudi rečnih razstavkih pravi naposled, da se z njim, ako se po teh besedah ne verne k „bona fides“, noče več prepirati, pomljiv (*des echt-göthe'schen Spruchs*) izreka, ki ga je povedal modri Leo Mediaevus:

Hoc scio pro certo, quoties cum stercore certo,
Aut vinco, aut vincor, semper ego maculor.

„Di che lievi cagion che crudel guerra!“ zakliče s Petrarkom Čop v „*Slowenischer ABC - Krieg Nr. 3.*“, posebna priklada k štev. 30 str. 6, s podpisom u. (za g. K. s pristavkom: ironice). — Jeli vsa ta zanikarna abecedarija vredna, da se kdo tako psuje, poprašuje omilovaje. Vendar po pravilu: „Kakor se posojiuje, tako se povračuje“ — obere tudi Kopitarja, opère Čelakovskega, ter pre-

pustivši Prešernu, da opere se sam, podere (18) §§. pisma njegovega, rekši naposled: Dosti je, in več kot dosti! — Ko bi g. K. še kterikrat hotel me napadati psovaje moj značaj, zavračevaje me ponosno, s splošnjimi terditvami, z zlobnimi primerami, s publo bistroumnostjo in s preprostimi nesnagami, ne pa z razlogi vzetimi iz reči same, povém mu kar naravnost, da onih nesnažnih verstic „modrega Leona Mediaevus - a“ sicer nočem obračati nanj, da mu pa tudi ne bom odgovoril nobene verstice.

Kakor „pervo“ s sonetom: Čerkarska pravda, tako je tudi „zadnjo“ v abecedni vojski imeti hotel Prešern, da bi za nekatere zabavljičice po svoje znosil se nad Kopitarjem. Poslednjemu Čopovemu spisu so pridjani namreč (I—V): *Literarische Scherze* in August Wilhelm v. Schlegel's Manier. Vom „Doctor-Dichter P.“ — I. Error tipi kaže, da po Zoisu je Kopitar le „Zoilus“; II. Apél in čevljar po Plinijevi pravljici v sonetu, da „le čevlje (t. j. grammatiko, nikar pa estetike) sódi naj Kopitar“; III. Relata refero v nemškem jeziku, da po „Mémoires de l. Académie Celtique“ bi slovnica l. 1808 ne bila njegova, marveč Zoisova; IV. Hoc scio pro certo, quoties cum stercore certo, v katerem se spet po nemški omenja „Thersites“, očita mu na zadnje „ingenium suile“; in V. tudi po nemški, da v boju, kdor nima sicer orožja, popade navadno — cepec (Flegel). S cepcem toraj se konča glasoviti „Slowenischer ABC-Krieg“ v Illyr. Bl. 1833.

Matematična terminologija. *)

Sostavil prof. Ivan Tušek.

A.

Abgestutzte Pyramide — odbita piramida; piramidni parobek.	Abstand (Distanz) — narázje, naraznost.
Abhängige (dependente) Grösse — odvisna količina.	Addent — soštevnik (pribrojnik).
Abkürzen — skratiti, skrajšati.	Addiren — sošteti, soštevati (zbrojiti, zbrajati).
Abmessung (Dimension) — dimenzija, izméra.	Addition — soštetev, soštevanje (zbrojitev, zbrajanje).
Abscisse — abscisa, narezница.	Additiv — sošteven, pribrojen.
Abscissenaxe — abscisja os, narezniška os.	Aehnlich — podoben, sličen.
Absolut — absoluten, nasében.	Aehnlichkeit — podobnost, sličnost.
Absolute Primzahl — nasebno praštevilo, n. prabroj, absolutna prвица.	Aeusserer Winkel — vnanji kot.
	Aeusseres Glied — vnanji člen.

*) Iz „Novic“.

Algebra — algebra, občna računica, številstvo.
 Algebraischer Calcül — algebraični račun (kalkil).
 Allgemein — splošen občen.
 Allgemeines Glied — občni člen, nedoločni člen, občni izraz.
 Ambe — ambo, dvojica.
 Analogie — analogija, nalika.
 Analysis — analitika, razklad.
 Analytische Gleichung — analitična enačba, razkladna enačba.
 Analytische Methode — analitični način.
 Anfangspunkt — izhodišče.
 Anliegend — bližnji, sosédni.
 Annuität — letni prihodek.
 Annuitätsvertrag — pogodba o letnem prihodku.
 Antiparallelogram — antiparallelogram, protivzporednik.
 Apothem — apotém.
 Archimedisches Verhältniss — Aarhimédova primera.
 Arithmetik — aritmetika, računica.
 Arithmetisches Mittel — aritmetični sredik.

Bedingung — pogoj.
 Bedingungsgleichung — pogojna enačba.
 Begrenzen (e. Grösse) — omejiti.
 Behauptungssatz — trditev.
 Benennung — imenovanje, imé.
 Berührungsebene — dotikalna rovan, ravnina dotikalnica.
 Berührungspunkt — dotikališče.
 Beschaffenheit (Qualität) — kakost, kakošnost.
 Bestandtheil — sostavina, del.
 Bestimmt — določen.
 Bestimmte Gleichung — določena enačba.

Ararithmetisches Verhältniss — aritmetična primera.
 Asymptoten — asimptote, približevalnice.
 Asymptoten Winkel — kod med približevalnicama.
 Aufgabe — naloga.
 Auflösen (Gleichung) — rešiti.
 Aufs Quadrat erheben — na četvér vzmnožiti, kvadrováti.
 Aufstehende Kanta — privzdignjeni rob.
 Ausdruck — izraz.
 Ausgabe — izdatek.
 Ausgedehnte (extense) Grösse — razširjena količina.
 Ausspringender Winkel — izpahnjeni kot.
 Ausseneck — vnanji ogel.
 Aussenwinkel — vnanji kot.
 Ausserrechter Winkel — zunaj pravi kot.
 Ausserschiefer Winkel — zunaj poševni kot.
 Ausserspitzer Winkel — zunaj ostrí kot.
 Ausserstumpfer Winkel — zunaj topi kot.
 Axe — os.

B.

Beweis — dokaz.
 Beweisgrund — dokazalo.
 Binom — binom, dvočlenec.
 Binominal-Formel — binominalni pouček, binominalna formula.
 Bogen — lok, oblok.
 Bogenmass — mera za loke.
 Brennpunkt — žarišče, ognjišče.
 Bruch — drob, vlomek.
 Bruchpotenz — ulomna vzmož, ulomna potencia.
 Buchstabenrechnung — računjenje s pismenkami.

C.

- Calotte (Kugelmütze) — kapica.
 Centesimalgrad — centesimalna stopinja, stotninska stopinja.
 Centrallinie — črta središčnica.
 Centrum — središče.
 Charakteristik (Kennziffer) — značajka.
 Chorda (Sehne) — tetiva.
 Coefficient — koeficient, zbrojnik, prištevnik.
 Combination — kombinacija, sestavljanje.
 Combinationsform — sestavba.
 Combinationsklasse — red sestavbe.
 Combinationslehre — nauk o kombinacijah, sostavoslovje.
 Combinatorische Operation — sostavljanje.
 Combiniren — kombinovati, sestaviti, sostavljati.
 Combiniren im engeren Sinne — porazstaviti, porazstavljati.
 Combiniren zu bestimmten Summen — sostavljanje do določenih vneskov.
 Commensurabel — someren, somerljiv.
 Comparationsmethode — način primerjanja.
 Complement — komplement, izpolnek.
 Complementärwinkel — izpolnujoči kot.
 Complexion — skupina (kompleksija).
 Concav — vbokel.
 Concentrisch — koncentričen, sosreden.
 Conclusion (Thesis) — sklep.
 Congruent — skladen.
 Congruenz — skladnost.
 Conjugirte Axe — druga os, spreženi premér.
 Constante Grösse — nepremeljiva količina.
 Construction der Gleichung — sostava enačbe.
 Contradictorisch — protisloven.
 Contraer — protiven.
 Convergente Reihe — stična vrsta, prvična vrsta.
 Convex — vbokel.
 Coordinate — koordinata, sorednica.
 Coordinatenaxe — os sorednic.
 Coordinatenwinkel — kot sorednic.
 Cosecans — kosekanta.
 Cosinus — kosinus.
 Cosinus versus — kosinus versus.
 Cotangens — kotangenta.
 Cubische Grösse — kubični izraz, količina treh izmér.
 Cubus — kubus, kocka, tretja vzmnož.
 Curve — krivulja.
 Cylinder — valj, valjar.
 Cylindrischer Abschnitt — odsek valja.
 Cylindrischer Ausschnitt — izsek valja.

(Dalje prih.)

Občni zbor učiteljskega društva za Kranjsko.

(Konec.)

Potem so govorili še drugi učitelji in pripovedovali svoje pritežnje o neredni plači, kar pa zavoljo tesnega prostora tu ne omenjamo, temuč le povemo, da se je sklenilo, naj se za plačo učiteljev vzame merilo iz so-

sedne Štajerske, kamor se je zavoljo boljše plače že več kranjskih učiteljev preselilo in jim še vedno uho visi k sosednim bratom. Po tem merilu bi bila plača učiteljev razdeljena v tri razrede in sicer s 500, 600 in 700 gl. na leto, za podučitelje pa 70 odstotkov učiteljske plače.

H koncu voli se stari odbor „per acclamationem“. Pervosednik bi svojo butaro rad odložil, toda enoglasna volitev ga mora, da naj še ostane, v kar se tudi rad vdá, vendar s prošnjo, da bi ga pri tem važnem poslu podpirali tudi vsi odborniki in sploh vsak posamesni ud, ker tù ne gre za kak vnanji dobiček, temuč za moralično moč učiteljskega stana.

Predsednik zahvaljuje se gospodom gostom, ki so bili pri zboru in posebno gospoda prošta in deželnega šolskega nadzornika dr. Jarca v imenu društva prosi, da bi kakor do sedaj tudi zanaprej blagovolil podpirati društvene namére z besedo in djanjem.

Gospod deželni nadzornik obeta, da bode po svoji moči društvo podpiral in sploh za povzdigo učiteljstva pri vsaki priliki storil vse, kar koli bode mogel.

Predsednik zborovanje sklene s trikratnimi slavoklici presvetlemu cesarju Francu Jožefu I.

Popoldne je bilo skupno kosilo v Tavčarjevi gostilnici, in zvečer ravno tù prva učiteljska beseda na korist društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem. Drugi dan bil je zbor ravno omenjenega društva in potem društva „Šole“, kakor smo že popisali.

S tem zborovanjem združena bila je kakor vlni tudi letos v šolskih sobah prav lepa izložba učilnih pripomočkov, ktero je pervosednik (26. sept.) v pričo blagorodnega gospoda c. k. vladinega svetovalca Jan. Hočevarja slovesno odperl. Gospod vladini svetovalec je v imenu vlade pohvalil to lepo in blagornosno početje učiteljskega društva, in je izrekel željo, da bi te nove učilne pripomočke učitelji s pridom ogledovali in tudi pripomogli, da bi se vedno bolj udomačevali in ljudski šoli.

Razstava ta ni bila (kakor vlni) samo izložba nakupičenega knjigoterštva, temuč pred vsem prava izložba učilnih pripomočkov in šolskih izdelkov iz mnogih šol. Razpostavljeni so bili lepi novi fizikalni aparati iz c. k. vadnice, ktere je gosp. prof. Linhart prav okusno vredil in drugi izdelki mestnih šol. Naj bolj pa je ogledovalce zanimala krasna zbirka učilnih pomočkov in izdelkov iz idrijske šole, ktere je gosp. nadzornik Stegnar prav primerno razložil in tudi učiteljem in sploh dohajočim gostom razkazoval in prav umevno razlagal. Zanimivi so bili posebno prekrasni risarski izdelki, katerih ne prekosi še nobena risarska šola na Kranjskem; ravno tako se je odlikovala tudi čisto izvirna iznajdba g. Stegnarjeva „Šolska lira“ (stenske table za vaje v petji po glaskah s primernimi besedami). Vdeleževali so se te razstave tudi knjigarji, posebno g. Lercher iz Ljubljane in g. Hartman iz Zagreba. Učitelji so začudeni ogledovali toliko krasnega učilnega blaga in so se razhajali s serčno željo: Ko bi jaz in moja šola imela kaj takega!

Predalec bi zašli, ko bi vse na tanko hotli popisati, kaj je bilo vse prijetnega in veselega za učiteljski in sploh za šolski napredek pri tem zborovanji; rečemo le: Učitelji, bodimo složni in delajmo po svoji obljubi z vsemi svojimi močmi za boljšo ljudsko šolo, da, kedar se znidemo zopet, se bodedo bratovsko objeli in djali: Trudili smo se in zvesto delali — in zaslužili boljše plačilo!

Šolsko obzorje.

Iz Ljutoméra na Štajarskem. Prepričan sem, dragi „Tovars“, da bode tvojim čitateljem všeč, ako sporočam nekoliko o ljudski šoli svojega novega bivališča. Tù je 4razredna šola. Učni jezik je slovenski, kajti šolska mladina zmožna je skoraj brez izjemka le tega jezika. Nemščina pa se podučuje v 2. razredu 4 ure, v 3. razredu po 5 ur in v 4. razredu po 6 ur na teden. Knjige pa rabimo sledeče: I. razr.: Slovenski (čisto slov.) abecednik, Pervo računico dr. Močnikovo; II. razr.: Slovensko berilo in slovnico, Pervo nemško slovnico, Drugo računico dr. Močnikovo; III. razr.: Drugo berilo, Praprotnikovo slovnico, Praprotnikovo spisje, Drugo nemško slovnico, Računico za slovenske šole; IV. razr.: Enako kakor v 3. razr., samo da je namesto „Druge“ Tretja nemška slovnica, pri kateri se rabi „Mali nemško-slovenski besednjak“, kakoršnega pri Tretji nemški slovnici ni, kakor je pri „Pervi“ i „Drugi“. Za šolo vgodnih otrok je tù do 600; toda vsi ne morejo hoditi v šolo zavoljo daljave, in vsi bi tudi ne imeli dovolj prostora v šolskih izbah, ki so pretesne. Zarad tega se tù na to dela, da bi se šola razširila na več razredov. V ta namen nameravajo tù obstoječi eni razred realke spremeniti v 5. razred ljudske šole, kamor bode več otrok hoditi moralo, kakor v 1. realko. Šolsko poslopje je srednje, to je, dovolj čedno, toda premajhino. Z učnimi pomočki smo do sedaj še malo preskerbljeni. Napravili smo pa prošnjo na krajni in okrajni šolski svet, da se nakupijo vsaj tista učna sredstva, ktera mora poleg obstoječih ukazov vsaka šola imeti. Mladina je v teh krajih dobroserčna i dovelj dobre glave. Slovenski jezik govore deca prav čisto; vsled tega čitajo prav gladko i razločno. Tukaj ima slovensko ljudstvo mnogo lepih izrazov, ki niso nikjer v navadi, i se tudi poredkoma v književnem našem jeziku nahajajo. Da je tukajšnja šola gledé jezika osnovana na narodni podlagi, izvira od tod, ker sta krajni in okrajni šolski svet Ljutomerski narodna po svoji večini, in torej zahtevata, da je šola tako vravnana, da koristi ljudstvu, kteremu je namenjena. A ni povsod tako na slovenskem Štírskem. Le malo (menda le 5) okrajnih šolskih svetov je, da bi bili sestavljeni iz narodnih slovenskih mož. V mestih in večih terjih so pa tudi krajni šolski svetí še vedno tega mnenja, da je šolam le ta namen, da se otrok navadi nemški, i zabi gerdo „vindišo špraho“, kakor še reko štajerski Nemci. Kjer so torej taka šolska sve-tovalstva, ne ozira se v šoli na dobro izučenje materinega jezika ali na druge koristne znanosti; tudi učitelj mora pod takim nadzorništvom učiti zoper svoje prepričanje, ktero poslednje mora še večkrat zatajiti. Tako je še na mnogih krajih na slov. Štírskem z učitelji in s šolami. Kedar se bode na Štírskem šolnina odpravila — kar se bode zgodilo, ako presviliti cesar dotično postavo poterdijo — imenoval bode deželni šolski svèt graški učitelje, i poslednji ne bodo potem več tako odvisni od teh mnogokrat nevednih i naši narodnosti protivnih ljudi. Od deželnega šolskega sveta pa se pričakuje, da bode pravičen slovenskim šolam i slov. učiteljem. Od ljubljanskih učiteljev sem pričakoval, da bodo 15. novembra napravili v spomin dvestoletnice slavnega slovanskega pedagoga Komenskega primerno slovesnost; a motil sem se v svoji nadi.*) V Ljubljani je do 15 ljudskih učiteljev, 5 glavnih uči-

*) Odbor uč. društva je želel, da bi se za ta spomin napravila primerna svečanost, a okoliščine niso bile temu vgodne. Obhajal se je tedaj ta spomin le v družbici kakih 15 učiteljev in šolskih prijateljev.

teljev i mnogo slovenskih profesorjev. Združeni morete mnogo storiti za povzdigo slovenskega šolstva, na čast sebi i vsemu slovenskemu učitelstvu. Torej le na delo!

Iz Tominskega. Ker je prinesel „Uč. Tovarš“ v svojih zadnjih listih sklepe kranjskih učiteljev o „učnih-načertih“, bodi mi dovoljeno priobčiti tudi to, kar je o istem predmetu sklenil okrajni učiteljski zbor v Tominu že 3. avgusta t. l.

1. Četertek se je odločil za počitek ter oprostil šole, kakor je bilo v navadi do sedaj. Sodil je namreč zbor, da je treba učiteljem enega prostega dneva v tednu za dohajanje k okrajnim in krajnim učiteljskim zborom ter k sejam okrajnega in krajnih šolskih svetovalstev.

2. Čas ostalih pet delavnikov se je za učenje odločil in tako-le razdelil: a) V enorazredni, nerazdeljeni šoli naj se podučuje po 4 ure na dan = 20 ur na teden; b) V enorazredni, razdeljeni šoli, koja ima obilno čez 50 otrok, naj se podučuje: aa) v nižem razdelku, kjer so mali, po 2 uri na dan (le popoldne) = 10 ur na teden; bb) v višem razdelku, kjer so večji, po 3 ure na dan (le predpoldne) = 15 ur na teden; c) V dvorazredni šoli (z dvema učiteljema) in sicer: aa) v prvem razredu naj se podučuje po 4 ure na dan (2 pred- in 2 popoldne) = 20 ur na teden; bb) v drugem razredu po 5 ur na dan (3 pred- in 2 popoldne) = 25 ur na teden.

3. Za veroznanstvo se je odločilo: v šoli pod a) 2 uri na teden, ostalih 18 za druge predmete; v šoli pod b) aa) 2 uri na teden, ostalih 8 za druge predmete; v šoli pod b) bb) 2 uri na teden, ostalih 13 za druge predmete; v šoli pod c) aa) 2 uri na teden ostalih 18 za druge predmete; v šoli pod c) bb) 3 ure (edno več kot v prejšnjih) na teden, ostalih 22 za druge predmete.

Do sedaj je bilo veroznanstvu po manj ur na teden odločenih v našem okraju, sedaj pa bo treba tudi v tem nauku, kakor v družih, razširiti okrožje. Naprej!

4. Zastran nedeljske šole se je učiteljski zbor živahno razgovarjal ter sklenil: Naj se po §. 21 deželne postave od 6. maja 1870 zapové, da bodo vsi tisti otroci, ki s posebno prizadevnostjo tirjatvam vsakdanje ljudske šole do 12 leta svoje starosti zadosté, ostali 2 leti samo v nedeljsko šolo hodili. Tako bi bila nedeljska šola nekako počastilo za pridne učence in nekaj naméstek viših razredov; kjer so le edno- ali dvorazredne šole. Tako naredbo dovoljuje tudi važni §. 13 ministerskega razpisa od 20. avg. 1870.

Iz Novega mesta. Tù smo 9. min. m. učitelji tega šolskega okraja imeli zbor. Razun treh smo se snideli vsi, in tudi učiteljica novomeške dekliške šole. Zbor je vodil g. nadzornik, pričemši s primernim vvodnim govorom. Vis. č. g. prošt, ud okr. šolsk. sveta, so namestovali okr. glavarja. Med drugimi vprašanji, ktere smo tudi pismeno odgovorili, je bilo naj obširniše: Kaj je po novi šolski postavi v oziru na sedanje šole in njih razmere težko za djansko izpeljevanje? — Dasiravno smo učitelji privajeni težav pri poduku, smo bili vendar tako maloserčni, da smo izrekli: Od 6. do izpolnjenega 14. leta šolo obiskovati se po čerki postava ne more izpeljati“. Med drugim, kar je k temu povod dalo, je število šolarjev, ktero ima v osmih letih narasti. Ako se število šolarjev vsako leto le s 50. za šolo vgodnimi namnoži, kar je skoro po vseh farah, narase število šolarjev do 500. K temu številu naj se sedaj primerja razširjeni učni načert, sedanje šolske

izbe in en sam učitelj za podučevanje, kakšen bode li vspeh? Potem se je vpisala še prošnja do dotične c. k. gosposke, naj bi se blagovolilo sedaj že obstoječo učiteljevo plačo v denarju po davkarski poti pobirati, ker župnjska pot je vendar predolga in z mnogimi grenkimi prikladami neprebavljiva.

Iz Šent-Jernej na Dolenskem. Sprejmi, dragi uč. „Tovars“, tudi iz tega kraja pozdrav in nekaj verstic o šolstvu! Tu smo šolo pričeli 7. t. m., ktero so častiti gospod župnik oznanili. Prišlo je mnogo otrok in staršev v šolo, in potem je bila sv. maša. Šolska soba je prijazna pa majhna, in za kakih 50 do 60 učencev prostorna. Za šolo vgodnih otrok je leta 1859 — 128; l. 1860 — 110; l. 1861 — 140, l. 1862 — 107, l. 1863 — 145; l. 1864 pa 141; tako da bi jih moglo v teh letih v šolo hoditi 771 in to za enega učitelja. „Na zdravje!“ Marsikterikrat si učitelji z menoj vred želé, posebno na deželi, da bi le vsi otroci prišli v šolo, da bi ne bile prazne klopi —; tukaj si pa želim, da bi ne prišli vsi, ker ni prostora. Potreba je, da imajo učenci enega oddelka ali razreda vsi enake bukve berilne, pa pogosto se nahaja, da je v šoli ravno nasprotno. Visoko c. k. ministerstvo uka priporoča, naj se v šoli prvega oddelka serce učencev oživlja za Boga in vero, za cesarja in domovino, za resnico in pravico. K temu načinu naj služi Malo berilo. V drugem redu naj se učencem glava bistri, jasni razum in razcvetó blage dušne moči, naj mladina svoj sveti poklic spozná, in pa namen toliko in takih božjih stvari po svetu. V izobraženje glave, pa tudi v obširnejemu zlahtnjenju serca naj služi: „Berilo in pogovorilo“. Pa ravno mintsterstvo nam tako različna berila za revne učence pošilja, da ni moč edinosti ohraniti, ako hoče vsa berila med revne učence razdeliti.*) Kako težavno podučevanje je to, bo vsaki izkušen učitelj priterdil, ako dva učenca nimata enakih bukev. Najdel sem pet verstá abecednikov v šoli pri velikih in malih učencih.

Okrajni šolski svet mi je poslal dvojne abecednike iz stare ristkamre, in za Pervo berilo neko staro berilo, ki je že davnej iz boljših šol odpravljeno. Gosp. učitelji naj bi v okrajnem šolskem svetu vladi nasvetovali, da naj pošlje take abecednike, berila itd., ki jih sedajni čas rabimo, ne pa anno 1801. Berilne vaje je treba obdelovati, ker vsakemu je dobro znano, da samo čitati, ne pa se pogovarjati z učenci, bilo bi vodo žejnemu s sitom zajemati, okna zabijati in pa temo v šolo nositi. Ni pa mogoče pri toliko različnih berilih kaj spešnega storiti. Društvo „Šola“, v Idrii bode tudi rada pomagala, da se za šolo dobé dobre knjige. Gotovo bi radi vsi učitelji pristopili k društvu „Šola“, kar je tudi kerški okraj. glavar gosp. grof Corinsky vsem učiteljem tega šolskega okraja priporočal. Bolje plačani učitelji bodo imeli veselje itd. do šole, kakor je verli g. učitelj Lapajne v knjižici „Kranjsko ljudsko solstvo“ tako izverstno popisal, ko pravi med drugim: Gojil bode učitelj torej zlasti rečne predmete. Učil bo sadjerejo, svilorejo, čebelorejo itd. Povsod bode zanesljivi svetovalec. Šola bode lepo vredjena, in reči se bode potem moglo: Dobre šole — srečni narod.

Janex Sajè.

Iz Ljubljane. V zadnji odborovi seji društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam vstanovili so se isti društveni opravniki, kakor so

*) Založništvo šolskih knjig (ne ministerstvo) pošilja take knjige, kakoršne si učitelji ali šolski oskerbniki naročajo. Vredn.

bili pretečeno leto, namreč: gosp. dr. A. Jare, prošt in c. k. deželni nadzornik je pervosednik, namestnik njegov pa A. Praprotnik, Mih. Putrè je blagajnik in Matej Močnik pa zapisovalec. Rešila se je tudi prošnja vdove Juhove, kateri se je določilo po §. 12. društvenih pravil pokojnine 80 gold. in šesterim otrokom vsakemu po 20 gold. podpornine, tedaj vkup 200 gold. na leto — res prav zdatna in lepa pomoč, brez katere bi bila zapuščena vdova dvakrat zapuščena. Učitelji, ki še niste zapisani v to koristno družbo in kateri ste ji dolžni, ne mudite se dalje, kajti ponuja se vam tù lepa prilika, skerbeti za boljšo prihodnost sebi in svojim zapuščenim.

— Predsednik učit. društva za Kranjsko dobil je od slavnega šolskega pervaka, to - le pismo:

Blagorodni gospod!

Vernivši se iz Moravskega, kjer sem več del počitnic bival, mi je še le zdaj mogoče, zahvaliti se za poslano diplomo kot častnega uda Vašega društva, ki je kakor lepo pisana tako tudi lepo izdelana.

Učitelji na Kranjskem, s katerimi sem bil mnogo let v najprijetniši dotiki, so se vedno z marljivostjo v službi in z vspešnim delovanjem odlikovali in so tudi v novejšem času vkljub nekterim vnanim upljevom, po katerih se je v drugih krajih mnogo učiteljev zmotiti dalo, pravi cilj ljudske šole terdno pred očmi obdržali.

Zato si jaz v posebno čast štejem, da me je učit. društvo na Kranjskem za svojega častnega uda imenovalo. Naj društvo tudi v prihodnje vedno z dobrim vspehom dela; naj ima posebno njegovo prizadevanje, učiteljskemu stanu na Kranjskem primerno materialno stanje priboriti, srečni izid!

S to željo in s prošnjo, da bi me tudi v pokoju Vi blagorodni gospod, kakor tudi ostali častiti udje učiteljskega društva za Kranjsko v prijaznem spominu ohranili, sem s posebnim spoštovanjem Vaš

najvdaneji

Dr. France Močnik,
dež. šolski nadzornik.

V Gradcu 10. okt. 1871.

— V Zagrebu bode z novim letom izhajal nov šolski list pod imenom „Prosvjeta“, katerega bode izdaval in vredoval verli šolski in mladinski pisatelj g. Iv. Filipovič. Pervi list za poskušnjo je že na svetlem in piše:

„Prosvjeta“ će od nove godine počmav uredno izlaziti svake sriede na celom arku u ovom formatu, a svakoga mjeseca dodavat će joj se jedanput „Vjestnik“ na pò do celog arka. Ciena joj je na cielu godinu skupa s poštarinom za avstrijsko - ugarsku monarkiju 5 for., a za Srbiju 1 dukat, na pol godine polovicu toga; a za pripravnike svih hrvatskih, srbskih i slovenskih preparandija za 3 for. na cielu godinu, a 1 for. 50 novč. na pol godine. Za oglase raznih spisa, učila i natječaja plača se osim 30 novč. pristojbine još po 5 novč. od petitnog poluredka. Predplata neka še šalje neposredno knjižari Lavoslava Hartmána u Zagrebu, a dopisi, knjige za recenzije i ine naručbine na uredništvo „Prosvjete“. Za pošiljanje predplate najjeftinije su i najsgodnije poštarske naputnice (Postanweisungen). Da se izbjegnú dosadne opomene i reklamacije, list će se osim bezplatnih exemplara u zamjenu i suradnikom slati samo onim, koji se predplate; zato molimo, da za vremena pošalju predplatu, koji ga držati misle.

Uredništvo „Prosvjete“.